



Stanovisko

Rady pro výzkum, vývoj a inovace k návrhu Programu podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví – EXCELES

Návrh Programu podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví – EXCELES (dále jen „Program EXCELES“) předložilo Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“) ke stanovisku podle § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“).

I. Odůvodnění návrhu

Program EXCELES bude v ČR jediným implementačním nástrojem komponenty 5.1 „Excelentní výzkum a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“ Národního plánu obnovy. Za jeho realizaci je odpovědné podle bodu III. odst. 3. usnesení vlády k Národnímu plánu obnovy a jeho příloh ze dne 17. května 2021 č. 467 MŠMT.

II. Způsob projednání návrhu

Návrh stanoviska Rady byl předložen na 369. zasedání Rady, které se konalo dne 25. června 2021. Programem EXCELES se Rada detailně zabývala již na svých předchozích zasedáních.

III. Shrnutí dosavadního projednávání návrhu Programu EXCELES Radou

- Program EXCELES byl poprvé předložen na 366. zasedání Rady 26. března 2021. (Bod A1 – Informace o „Podpoře VaVal v rámci hospodářské strategie – Národní plán obnovy“).

O Programu EXCELES Radu informoval náměstek pro řízení sekce vysokého školství, vědy a výzkumu MŠMT PhDr. Pavel Doleček, Ph.D. s tím, že dále přepokládá standardní postup při schvalování programu Radou a proto MŠMT doplní související analytické podklady a ex ante hodnocení. Zmínil, že se jedná o proces na národní úrovni a podtrhl význam finančního plnění v návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace.

K bodu A1 bylo přijato usnesení Rady, ve kterém bylo konstatováno že:

„Rada bere na vědomí informaci o nulté verzi návrhu nového Programu podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví a ukládá Odboru Rady postoupit nultou verzi členům Rady a Komisi pro hodnocení výsledků (dále jen „KHV“) k projednání a k připomínkám a následně předložit materiál na zasedání Rady.“

- Programem EXCELES se zabývala Rada i na svém 367. zasedání konaném 30. dubna 2021 a přijala k němu usnesení, kde v bodě 4 schválila připomínky a doporučení členů Rady a KHV k pracovnímu návrhu implementačního programu MŠMT „Program podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“, verze 03, ze dne 15. března 2021 a vzala na vědomí



informaci zpravodaje prof. RNDr. Jana Konvalinky, CSc., o připomínkách k pracovní verzi 05 ze dne 9. dubna 2021.

Dále Rada uložila 1. místopředsedovi Rady PhDr. Pavlu Baranovi, CSc., zaslat připomínky Ministerstvu průmyslu a obchodu a MŠMT s žádostí o jejich zapracování a požádala MŠMT, aby zohlednilo diskuzi členů Rady k problematice neurověd a jejich začlenění do komponenty 5.1.

Rada zároveň požádala MŠMT, aby předložilo návrh „Programu podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“ v průběhu května 2021 předsednictvu Rady k projednání.

- Na 368. zasedání Rady dne 28. května 2021 bylo přijato usnesení Rady, kde je v bodě A2 Návrh stanoviska Rady k implementačnímu Programu MŠMT konstatováno, že Rada:
 1. bere na vědomí předložený podklad ke zdůvodnění a vymezení programové priority výzkumu neurodegenerativních onemocnění v implementačním Programu MŠMT EXCELES,
 2. doporučuje MŠMT doplnění Programu EXCELES o programovou prioritu neurodegenerativních onemocnění do komponenty 5.1 „Excelentní výzkum a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“ Národního plánu obnovy,
 3. konstatuje, že MŠMT předložilo Program EXCELES Radě a tento Program bude projednán předsednictvem Rady a za účasti dalších členů Rady před předložením na jednání vlády.

IV. Právní a metodický rámec Programu EXCELES

Program EXCELES bude realizován podle:

- Zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací;
- Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, ve znění Nařízení Komise (EU) 2017/1084 ze dne 14. června 2017 a ve znění Nařízení Komise (EU) 2020/972 ze dne 2. července 2020, kterým se mění nařízení (EU) č. 1407/2013, pokud jde o jeho prodloužení, a nařízení (EU) č. 651/2014, pokud jde o jeho prodloužení a příslušné úpravy (text s významem pro EHP) C/2020/4349, popř. se bude řídit jeho novelou platnou v době vyhlášení veřejné soutěže Programu;
- V případě, že předmětem projektu bude výhradně nezávislý výzkum a vývoj prováděný výzkumnou organizací v rámci nehopodářských činností, může být podpora poskytnuta mimo režim veřejné podpory s odkazem na Sdělení Komise – Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací ze dne 27. června 2014 (2014/C 198/01), vydané v Úředním věstníku Evropské unie, (dále jen „Rámec“);
- V návaznosti na ustanovení zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací se některé procesní náležitosti při poskytování podpory v tomto Programu řídí dále zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;



- Dílčí technické detaily, zejména při prokazování způsobilosti uchazeče jsou rovněž vztaženy k zákonu č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a k zákonu č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů;
- Metodiky hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací, schválené usnesením vlády ze dne 8. února 2017 č. 107 (dále jen „Metodika M17+“);
- Základních principů přípravy a hodnocení programů a skupin grantových projektů výzkumu, vývoje a inovací (příloha k usnesení vlády ze dne 13. května 2015 č. 351), (dále jen „Principy“);

V. Soulad se zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Rada hodnotí splnění požadavků návrhu Programu podle § 5 odst. 2 zákona o podpoře VaVal takto:

a) Identifikační údaje, termín vyhlášení a doba trvání:

Název programu: Program podpory excelentního výzkumu v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví – EXCELES

Přidělený identifikační kód pro účely evidence v Informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací je: „LV“.

Program EXELES je navrhován na léta 2022–2026. Doba realizace podpořených projektů se plánuje v letech 2022 až 2026 a koresponduje s obdobím realizace Národního plánu obnovy. Vyhlášení první veřejné soutěže se plánuje na 3. čtvrtletí roku 2021 v návaznosti na termín ukončení jednání s Evropskou komisí o Národním plánu obnovy. Soutěž bude možné opakovat v případě nedostatku kvalitních projektů vhodných k podpoře nebo v případě nedočerpání alokované podpory.

b) Výdaje na uskutečnění Programu, intenzita podpory

Celková finanční alokace Programu EXELES vychází z předpokladu, že v projektech bude zásadním způsobem převažovat nezávislý výzkum prováděný výzkumnými organizacemi jako nehuspodářská činnost realizovaná mimo režim veřejné podpory. Výše skutečných celkových nákladů a zejména podpory se však může v průběhu realizace změnit v případech, kdy budou projekty zahrnovat spolupráci s podniky a různé kategorie výzkumu. Další změna může nastat v souvislosti s výší disponibilních prostředků státního rozpočtu nebo Národního plánu obnovy. Intenzita podpory se proto odhaduje v průměru okolo 97 %.

Přehled výše výdajů ze státního rozpočtu ČR a celkových výdajů Programu (v Kč)

Rok	2022	2023	2024	2025	2026	Celkem
státní rozpočet	1 000 000 000	1 250 000 000	1 100 000 000	900 000 000	750 000 000	5 000 000 000
Celkem	1 030 927 850	1 288 659 800	1 134 020 620	927 835 050	773 195 880	5 154 639 200

Finanční prostředky na realizaci Programu EXCELES budou hrazeny s ohledem na aktuální alokace disponibilních prostředků z výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace do rozpočtové kapitoly MŠMT.

Výše finančních prostředků uvedená v tabulce bude zahrnuta v návaznosti na pokračující jednání o Národním plánu obnovy do návrhu výdajů na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2022 a do střednědobého výhledu výdajů na léta 2023 a 2024. Náklady na veřejnou soutěž podle § 3 odst. 3 písm. d) zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací bude nutné čerpat z kapitoly 333 MŠMT na výzkum a vývoj již v roce 2021 a náklady na vyhodnocení projektů a Programu EXCELES návazně na ukončování projektů, tj. v roce 2026 a 2027.

Zahájení řešení projektů je plánováno na začátek roku 2022. Mírně zvýšené náklady oproti průměru reflektují očekávané zvýšené nároky na investice již v prvním roce řešení. Předpokládá se, že investiční podpora bude intenzivněji pokračovat zejména ve druhém a třetím roce řešení.

- c) Specifikace cílů spolu s jejich odůvodněním a způsobem jejich dosažení, kritéria splnění cílů, srovnání se současným stavem v České republice a v zahraničí a očekávané výsledky a přínosy

Cílem Programu EXCELES je zvýšení schopnosti výzkumných kapacit vybraných lékařských oborů a společenskovedních disciplín reagovat na aktuální trendy a potřeby ve výzkumu, vývoji a inovacích v návaznosti na výskyt vybraných chorob a jejich ekonomicko-sociální závažnost.

Prioritními oblastmi jsou:

- specifické biologické a lékařské obory a navazující technické a technologické obory cíleně zaměřené na studium infekčních chorob a virologii,
- onkologie a související vědní disciplíny pro studium nádorových onemocnění se statisticky nejvyšší smrtností,
- specifické lékařské a další navazující vědní disciplíny z oblasti neurověd cíleně zaměřené na problematiku neurodegenerativních a dalších typů neurologických onemocnění, které se zaměřují na choroby se statisticky nejvyšší smrtností nebo vysokými přímými (medicínskými) a nepřímými (sociálními a ekonomickými) náklady,
- specifické lékařské a další navazující vědní disciplíny cíleně zaměřené na problematiku metabolických onemocnění a kardiovaskulárních chorob, které se soustřeďují na choroby se statisticky nejvyšší smrtností nebo s vysokými přímými (medicínskými) a nepřímými (sociálními a ekonomickými),



e) specifické společenskovední a navazující disciplíny cíleně zaměřené na socioekonomické dopady systémových zdravotních rizik, tj. souborně na problematiku:

1. fungování a komunikace veřejné správy s veřejností a chování společnosti v situacích zdravotního ohrožení,
2. efektivity zdravotní péče, životního stylu a jiné sociálně-ekonomické determinanty zdravotních rizik,
3. obnovy hospodářství po zdravotních či bezpečnostních krizích z hlediska hospodářské politiky, trhu práce a nezaměstnanosti, lidského kapitálu a vzdělávání nebo řešení nárůstu chudoby.

Díličmi cíli Programu EXCELES jsou:

- Dosažení a udržení evropské úrovně excelence orientovaného výzkumu ve vybraných prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací s vysokou společenskou potřebou.
- Posílení meziinstitucionální, mezioborové a meziregionální spolupráce v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací a kvality národního výzkumu prostřednictvím dalšího růstu mezinárodní spolupráce.
- Prohlubování dovedností a vědecká výchova a podpora mladé generace výzkumníků v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací.
- Modernizace a rozvoj výzkumné infrastruktury a kapacit v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací, včetně zajištění odborných informačních kapacit a mechanismů.
- Etablování národní odborné autority v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací poskytující odbornou a informační podporu pro „evidence based“ rozhodování příslušných orgánů veřejné moci.

Způsoby dosažení cílů:

- Soustředění nejlepších kapacit z ČR ve společných tématech a výzvách do centralizovaného konsorciálního projektu ve zvolené prioritní oblasti výzkumu, vývoje a inovací; sjednocování existujících excelentních týmů a kapacit do národních autorit vyšší kvality a interoperabilní sdílení vědecky ověřených informací;
- vyšší míra internacionalizace národních týmů v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací;
- využití potenciálu mladých a začínajících výzkumníků zapojením do podporovaných vědeckovýzkumných aktivit a rozvoj lidských zdrojů v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací;
- zohlednění genderových aspektů v prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací, zhodnocení a podpora jejich potenciálu;



- potřebná renovace a modernizace spojená s nezbytným investičním rozvojem stávajících výzkumných kapacit při zohlednění požadavků Evropské komise „do not significant harm“¹.

Srovnání se současným stavem v České republice a v zahraničí – uvedeno v části 4.4 návrhu Programu EXCELES

Očekávané výsledky – nové excelentní poznatky, znalosti a dovednosti, které posunou existující znalostní bázi v podpořených prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací na novou kvalitativní úroveň, a tím rozšíří možnosti pro diagnostiku, léčbu a prevenci závažných onemocnění a umožní minimalizovat jejich socioekonomické dopady. Získané znalosti budou využitelné i při řešení národních potřeb v oblasti zdraví populace nebo závažných celospolečenských zdravotnických krizí typu pandemie covid-19. Očekávaným výsledkem bude také překonání oborové izolovanosti výzkumných kapacit v podpořených prioritních oblastech výzkumu a vytvoření fungujících expertních vědeckých platforem schopných se v prioritních oblastech výzkumu dále podílet na projektech v národním i mezinárodním měřítku a systematicky poskytovat odborné zázemí a ověřené vědecké informace pro potřeby státní správy.

Očekávané výsledky se projeví nárůstem měřitelných výstupů tj. růstem počtu kvalitních a mezinárodně konkurenceschopných odborných, recenzovaných publikací, a dalších měřitelných výstupů aplikačního charakteru jako jsou mezinárodně uznávané léčebné postupy a metodiky, mezinárodně certifikované zdravotnické pomůcky a preparáty, souhrnné výzkumné zprávy, nové cílené analytické a dopadové studie nebo sdílené specializované databáze a mapy.

Jsou očekávány i výstupy promítnuté do předpisů, strategických dokumentů, veřejných politik a norem legislativní i nelegislativní povahy. Předpokládá se také růst ukazatelů zapojení do spolupráce na regionální i mezinárodní úrovni. Podpora účasti mladých výzkumníků v prioritních oblastech se odrazí na jejich spoluautorství a podílu na výstupech.

Poskytovatel bude sledovat uplatňování výsledků v následujících 3 letech od ukončení řešení projektů.

Přínosy – uvedeny v části 8.4 návrhu.

Nové poznatky, znalosti a dovednosti, které budou výsledkem programu, přinesou ve vybraných prioritních oblastech výzkumu, vývoje a inovací i postupné změny do zdravotnické praxe, které se odrazí např. v modernizaci léčebných postupů, v diagnostice, v metodologii nebo v organizačně administrativním zajištění zdravotnické péče. Očekávaným přínosem bude také je využití výsledků programu ke zvýšení kvalifikovanosti a „evidence based“ rozhodování orgánů veřejné moci.

VI. Soulad s evropskými předpisy

Program je v souladu s Nařízením Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, ve znění pozdějších předpisů a Rámcem.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Text s významem pro EHP)



Poskytovatel podpory bude v rámci procesu hodnocení návrhů projektů posuzovat dosažení motivačního účinku podpory u každého návrhu projektu a u každého uchazeče individuálně. Pro splnění motivačního účinku též platí, že projektové aktivity nesmí být zahájeny před podáním žádosti o podporu.

VII. Vztah Programu EXCELES a koncepčních materiálů z oblasti výzkumu, vývoje a inovací

Dokument není v rozporu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+, která byla schválena usnesením vlády ze dne 20. července 2020 č. 759.

Program EXCELES je v souladu s Národními prioritami orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací s oblastí „Zdraví populace“, a to nejen z hlediska svého tematického zaměření na klíčová onemocnění, ale i z hlediska důrazu na nutnost vedle medicínského výzkumu zahrnout i výzkum společenskovední.²

Tento program je jediným implementačním nástrojem samostatné komponenty Národního plánu obnovy uváděné pod číslem 5.1 „Excelentní výzkum a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“. Je také implementačním nástrojem Inovační strategie České republiky 2019–2030, schválené usnesením vlády ČR 104 ze dne 4. února 2019.

Program EXCELES cílí na posílení znalostní báze a aplikačního potenciálu ve strategicky významných tématech definovaných v doméně „Pokročilá medicína a léčiva“ Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021–2027 schváleném usnesením vlády ze dne 25. ledna 2021 č. 66.

VIII. Náležitosti materiálu do vlády

Předložený dokument obsahuje všechny náležitosti materiálu předkládaného na jednání vlády.

IX. Vyjádření KHV

Program EXCELES byl projednán KHV, a to ve verzích 01 a 03.

Připomínky Komise pro hodnocení výsledků byly zapracovány.

X. Hodnocení návrhu Programu EXCELES Radou

Program EXCELES je implementačním nástrojem pro realizaci komponenty 5.1 „Excelentní a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví“ Národního plánu obnovy. Za jeho realizaci je odpovědné MŠMT.

Byl navržen a vypracován v souladu právním rámcem, Principy i Evropskými předpisy a jeho cíle vycházejí z analyticky identifikovaných národních potřeb podpořit výzkum a dosáhnout excelence v úzce vymezených, specifických prioritních oblastech zdravotnického výzkumu.

Program EXCELES současně zohledňuje požadavky dalších relevantních strategických dokumentů, obsahuje intervenční logiku programu a je komplementární

²) Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací schválené usnesením vlády ČR ze dne 19. července 2012 č. 552, Prioritní oblast 5 Zdravá populace, oblast 1 Vznik a rozvoj chorob, 2 Nové diagnostické a terapeutické metody a 3 Epidemiologie a prevence nejzávažnějších chorob



k velkým infrastrukturám i dalším programům účelové podpory, zejména v gesci Ministerstva zdravotnictví a Technologické agentury ČR.

XI. Připomínky

1. Zásadní připomínka

K materiálu jako celku

Rada žádá o úpravu financování programu návazně na aktuální možnosti státního rozpočtu, stav jednání s EK a zapracování prostředků Národního plánu obnovy (RRF) do legislativních dokumentů ke státnímu rozpočtu.

Zdůvodnění:

Program EXCELES se navrhuje financovat v režimu zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, konkrétně z prostředků účelové podpory dle § 4 odst. 1 písm. b). Program EXCELES však nebude financován ze zdrojů státního rozpočtu, ale z prostředků Evropské unie v rámci Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility – RRF) pro Národní plán obnovy. Materiál k Národnímu plánu obnovy byl schválen usnesením vlády ze dne 17. května 2021 č. 467. Národní plán obnovy je v souladu s tímto usnesením vlády předkládán Evropské komisi. S ohledem na projednávání Evropskou komisí může dojít v Národním plánu obnovy ke změnám, které mohou mít na Program EXCELES dopad. Rozpočet Národního plánu obnovy byl vzat usnesením vlády č. 524 ze dne 7. 6. 2021 na vědomí (výdaje na výzkum, experimentální vývoj a inovace hrazené z RRF/Národního plánu obnovy v režimu zákona o výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích obsažené v části III. G materiálu). Finální podoba financování (předfinancování) Národního plánu obnovy bude známa až po schválení vládního návrhu zákona o státním rozpočtu v září 2021.

2. Připomínka

Ke kapitole 8.3 Očekávané výsledky programu

Rada žádá o zvážení určení výše počtu výsledků, která je stanovena jako počet 5 v přepočtu na FTE. Uvedený limit je jednak vysoce ambiciózní minimální limit, a za druhé bude mít přirozený efekt tlaku na vznik nikoli pouze excelentních výsledků.

S ohledem na výši podpory a přepočtení pracovních kapacit na FTE není realistické dosáhnout v tomto počtu pouze excelentních výsledků.

Zdůvodnění:

Kap. 8. 3. obsahuje: druhy výsledků, které uchazeči o podporu zvolí na úrovni jednotlivých projektů v souladu s terminologií Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací provozovaného podle zákona č. 130/2002 Sb. (IS VaVal). Jejich počty se budou odvíjet od počtu podpořených výzkumných pracovníků v projektech (minimálně 5 v přepočtu na FTE výzkumného nebo akademického pracovníka). FTE může dosahovat dle indikované velikosti projektů (finanční částky 200–250 mil. ročně uváděné v kapitole 6.2) hodnoty např. 100 FTE na rok * 5 let = 500 FTE výzkumných pracovníků. Minimální počty očekávaných výsledků programem jsou potom dle dikce uvedené v programu násobkem 5 * 500 (suma podpořených FTE) = 2.500 výsledků VaVal za celou dobu řešení projektu (400 tis. Kč na jeden výsledek při orientační hodnotě 1 mld. Kč podpory=200 mil. 5 let). Uvedený minimální limit je vysoce a lze očekávat, že bude mít přirozený efekt tlaku na vznik nikoli pouze excelentních



výsledků. Pouze excelentních výsledků v tomto počtu není realistické s předpokládanou výší podpory, a tedy pracovních kapacit FTE, dosáhnout.

3. Připomínka

Ke kapitole 9. Požadavky na prokázání způsobilosti uchazečů

Rada žádá o zvážení vypuštění povinnosti uvedené v bodě 13. kapitoly 9. Povinnost, že „ISAB odborně posoudil předkládaný návrh projektu“, znamená, že je nutno ISAB ze strany uchazeče a dalších účastníků ustanovit již v přípravě návrhu projektu a současně zajistit jejich „odborné posouzení předkládaného návrhu projektu“ před tím, než bude předložen poskytovateli.

Zdůvodnění:

V kapitole 9 je obsažena podmínka pro uchazeče, jejímž cílem je dostatečně kvalitně i odborně zabezpečit řešení projektu předložením seznamu expertů mezinárodního odborného panelu/mezinárodní vědecké rady projektu (ISAB).

Tento tzv. board bude meziročně dohlížet a hodnotit kvalitu odborných projektových činností a činit odborná doporučení ve všech oborech, které projekt zahrnuje, přičemž posoudí předkládaný návrh projektu zejména z hlediska jeho perspektiv na „hranici“ aktuálního stavu vědeckého poznání v oblastech, které projekt věcně pokrývá. Dále má být zajištěna jeho činnost po celou dobu řešení projektu, v období jeho vyhodnocení a diseminaci výsledků do 6 kalendářních měsíců po ukončení řešení projektu. Naplnění uvedené podmínky je časově problematické, je třeba dobře uvážit harmonogram vyhlášení soutěže.

4. Připomínka

Ke kapitole 10.2 Motivační účinek

Rada žádá o doplnění kapitoly 10.2 o informaci, že motivační účinek se netýká projektů nezakládajících veřejnou podporu (podpora nezávislého výzkumu výzkumných organizací).

Zdůvodnění:

Věc je poměrně zásadní pro projekty nezakládající veřejnou podporu (nejedná se o slučitelnou veřejnou podporu). Zcela odpadá posuzování „motivačního účinku“, jelikož ten je jasně pojmenován pouze pro podporu podniků a její slučitelnost s vnitřním trhem. Kapitola 4.4. Rámce uvádí hned v úvodním bodě této kapitoly v bodě 62, že se jedná pouze o splnění podmínky při podpoře podniků, což ostatně vyplývá i z Rozsudku SDEU: „Podporu na VaVal lze považovat za slučitelnou s vnitřním trhem pouze tehdy, má-li motivační účinek. Tento účinek má podpora v případě, že změni chování podniku tak, aby se zabýval dalšími činnostmi, které by bez podpory nevykonával nebo které by vykonával v omezeném rozsahu či jiným způsobem. Podpora však nesmí subvencovat náklady na činnost, které by podniku vznikly v každém případě, a nesmí kompenzovat běžné podnikatelské riziko hospodářské činnosti.“³

³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. června 2013 ve spojených věcech HGA a další v. Komise, C-630/11 P až C-633/11 P (dosud nezveřejněno).



5. Připomínka

Ke kapitole 7.2 Způsob realizace programu a jeho projektů

Rada navrhuje „rozšíření“ okruhu definovaných uznatelných nákladů v souladu s § 2 odst. 2 písm. m) zákona č. 130/2002 Sb., o zde obsažený bod 2. Cit.: „2. náklady nebo výdaje na pořízení hmotného a nehmotného majetku“ Doplnění na stranu 25 textu Programu EXCELES k bodům b), d) a e) s možným odkazem na bod 20 Rámce pro výzkumné organizace a/nebo čl. 26 nařízení č. 651/2014 pro podniky. To vše zcela v souladu s bodem 20 Rámce (financování infrastruktury zcela), Sdělením EK o pojmu veřejná podpora v bodě 207 (financování infrastruktury zcela), které jsou EK z hlediska práva veřejné podpory a podpory infrastruktury soustavně a důsledně implementovány jako podpora na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a nehmotného majetku využívaného/provozovaného/používaného pro projekty nezakládající veřejnou podporu (využití kapacit pro výkon nehospodářské činnosti výzkumných organizací). Článek „25 nařízení č. 651/2014 je určen výhradně pro podporu podniků, kde navíc absentuje investiční podpora na výzkumnou infrastrukturu, která je naopak upravena v článku 26 totožného nařízení č. 651/2014 jako citace: „*náklady na investice do nehmotného a hmotného majetku*“, tj. *soustavně a důsledně implementovaná podpora pořizovací ceny a pořízení tohoto majetku, nikoli odpisů.*“ Také příloha I Rámce definuje kategorie způsobilých výdajů jak pro podporu projektů, tak dle citace: „*podporu na výstavbu a modernizaci výzkumné infrastruktury (náklady na investice do hmotného a nehmotného majetku)*“.

Zdůvodnění:

Kap. 7.2, uvádí: “ *Podpora je určena výhradně na úhradu uznaných nákladů projektu, tj. podle § 2 odst. 2 písm. n) zákona o výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích, těch způsobilých nákladů projektu, které jsou definovány podle odd. 4., čl. 25, odst. 3 písm. a) – e) Nařízení č. 651/2014 a § 2 odst. 2 písm. m) zákona o výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích, které budou vynaloženy při řešení projektu, které byly v návrhu projektu řádně zdůvodněny ve vztahu k projektovým aktivitám a zvoleným projektovým cílům v souladu se zadávací dokumentací tohoto programu a které poskytovatel schválil.*“

S tímto související kapitola 10.1, dále uvádí výčet nákladů nebo výdajů, které lze zahrnout do způsobilých nákladů s tím, že dále avizuje podrobné vymezení způsobilých výdajů v zadávací dokumentaci. To je zcela v pořádku, avšak absentují výdaje investiční povahy, jelikož výčet obsahuje pouze výdaje s odkazem na čl. 25 Nařízení č. 651/2014, které jsou soustavně a důsledně implementovány jako podpora činností (projektů). Pro investiční podporu výzkumné infrastruktury je definován čl. 26 Nařízení č. 651/2014. Pro projekty nezakládající veřejnou podporu je výzkumná infrastruktura financována zcela dle bodu 20 Rámce a Sdělení o pojmu státní podpory bod 207. Věcné omezení investiční podpory na pořizovací ceny dlouhodobého majetku v oblasti stavebních investic je např. dle dílce komponenty 5.1. Národního plánu obnovy zcela v pořádku. Způsobilé mohou být jen minimální stavební úpravy stávajících výzkumných prostor nezbytné pro instalace potřebných, modernějších výzkumných zařízení. Pokud dojde v projektech výzkumu a vývoje k nezbytné individuální renovaci části stávajících budov, může jít jen o ojedinělé a jednotkové počty místností nebo jejich částí spojené pouze s instalací nových vědeckých zařízení vyšší třídy a kvality, a to i ve vztahu k ochraně osob a přírody. Avšak u rekonstrukcí, tj. technického zhodnocení nemovitostí (dlouhodobý nemovitý majetek) dle obecně



platných zásad je podpora pouze odpisů nedostatečná a zejména dikce omezení dle čl. 25 Nařízení č. 651/2014 zcela zbytečná pro projekty nezakládající veřejnou podporu, na které se čl. 25 ani čl. 26 Nařízení 651/2014 nevztahuje. Uvedený návrh je:

1/ Zcela v souladu s § 2 odst. 2 písm. m) zákona č. 130/2002 Sb.

2/ zcela v souladu s legislativou veřejné podpory

3/ v souladu se stávající implementační praxí v ČR (např. OP VVV, excelentní výzkum, podpora velkých výzkumných infrastruktur a dalších národních programů např. TAČR, ale také MŠMT)

4/ se stanovenými informacemi v programu, jako např.:

Bod 4.3, e) potřebná renovace a modernizace spojená s nezbytným investičním rozvojem stávajících výzkumných kapacit při zohlednění požadavků Evropské komise „do not significant harm“ i komponenty 5.1. V konsorciálních uskupeních výzkumných organizací a aplikační sféry lze pak vědcům nabídnout v nezbytné míře jejich modernizaci, která nevyhovující stávající prostory a zařízení umožní.

6. Připomínka

Ke kapitole 4.1 Cíl programu

Rada žádá o sjednocení pojmu „ekonomicko-sociální závažnost“ v první větě prvního odstavce napříč celým dokumentem. Dále v textu se používá pojem „sociální a ekonomické“. Viz též text u obrázku v kapitole 4.5 Intervenční logika, kde je opět použit netypický výraz „ekonomicko-sociální“.

Rada dále žádá formulaci v bodě e) přeformulovat ve znění „specifické společenskovední a navazující disciplíny cíleně zaměřené na dopady na člověka a společnost ~~socioekonomické dopady systémových zdravotních rizik,...~~“.

7. Připomínka

Ke kapitole 4.4 Současný stav v ČR a srovnání se zahraničím

Rada upozorňuje u tvrzení v druhém odstavci: „*Rada českých výzkumníků již dnes patří mezi minimálně evropské vědecké špičky, o čemž svědčí jejich publikační aktivity v 1. Q (podle WOS,...*“, že určovat kvalitu výzkumníků pouze podle publikačních aktivit v časopisech řazených do 1. kvartilu podle impaktního faktoru (nebo jiného bibliometrického indikátoru) není v řadě věcně relevantních disciplín adekvátní (viz např. právo, sociální antropologie, filosofie, sociologie, soudobá historie, jazykověda).

Rada dále upozorňuje u věty: „*Současná (a snad jen dočasná) nestabilita uvnitř českých výzkumných organizací, kterou má eliminovat úplná implementace Metodiky 17+ a transformace systému financování výzkumných organizací, je často hlavní příčinou odlivu etablovaných mladých vědců do zahraničí a oslabování existujících českých špičkových týmů s vysokým stupněm internacionalizace a může vést až k jejich totálnímu rozpadu, ztrátě pěstovaného know-how a budované znalostní báze.*“, že to je dosti odvážné tvrzení, které není podloženo žádným odkazem na relevantní výzkum, který by se důvody odchodu etablovaných mladých vědců do zahraničí zabýval.

8. Připomínka

Ke kapitole 8.1 Specifikace předmětu podpory a věcného zaměření programu



Rada žádá o bližší vysvětlení u výroku: „*Program podpoří relativně nízký, omezený počet vysoce kvalitních komplexních projektů.*“, a to především o vysvětlení v čem je omezený.

9. Připomínka

Ke kapitole 8.2 Podporované projektové aktivity

Rada žádá u bodu: a) „*Aplikovaný výzkum zahrnující nezbytný podíl základního výzkumu zaměřený na dosažení nových přelomových poznatků, znalostí a dovedností...*“ o vysvětlení, zda by se nemělo jednat primárně o badatelský výzkum, tedy základní výzkum se zaměřením na některé top-down definované oblasti.

Rada dále žádá u bodu d) „*rozvoj lidských zdrojů (vč. cílené činnosti zaměřené na vnitřní transformace za účelem získání HR Award)*...“ o vysvětlení, proč mají být podporovány aktivity na získání HR Award a zda tato aktivita není podporována jinými programy či nástroji.

10. Připomínka

Ke kapitole 8.3 Očekávané výsledky programu

Rada žádá u věty ve druhém odstavci: „*Jejich počty se budou odvíjet od počtu podpořených výzkumných pracovníků v projektech (minimálně 5 v přepočtu na FTE výzkumného nebo akademického pracovníka).*“ o vysvětlení, zda minimálně 5 výstupů na 1 FTE za pět let je myšlen jeden výstup ročně.

Rada dále žádá u textu v bodě 9. „*schopen jednoduchým schématem nebo kartogramem deklarovat, že součástí řešitelského týmu jsou zástupci klíčových excelentních týmů z ČR působících ve zvolené prioritní oblasti VaVal, a deklarovat vazbu na aplikační sféru;*“ vysvětlit, jak se bude prokazovat, kdo je „klíčový excelentní tým“. Není zřejmé, co se stane, pokud bude nějaký klíčový excelentní tým mimo konsorcium.

11. Připomínka

Ke kapitole 9. Požadavky na prokázání způsobilosti uchazečů

Rada upozorňuje, že u textu v bodě 3. „*je výzkumnou organizací nebo podnikem, ... ve všech oborech uvedených v bodech 1. až 3;*“ není jasné, co je myšleno pojmem „obor“. Zároveň v bodech článku 4.1 písm. e) v bodech 1. až 3. nejsou uvedeny obory.

Rada dále upozorňuje u textu v bodě 5. „*členem řešitelského týmu je kromě výše uvedeného ještě další alespoň jedna osoba, která prováděla úspěšnou výzkumně vývojovou praxi v prioritní oblasti výzkumu, vývoje a inovací a úspěšně se podílela na transferu znalostí do praxe či komercializaci výsledků...*“, že toto nebude tak snadné doložit pro konsorcium zabývající se sociálními a ekonomickými dopady podle cíle 4.1, písmene e). Rada se domnívá, že by bylo vhodnější doplnit „výjimku“ pro společenskovední disciplíny, jako je u následujícího bodu 6. Rovněž není jasné, co znamená „transfer znalostí“ ve společenských oborech.

12. Připomínka

Ke kapitole 11.1 Způsob hodnocení návrhů projektů

Z věty ve druhém odstavci „*Způsob jednání odborného poradního orgánu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ustaveného pro tento program...*“ vyplývá,



že rozhodovat bude odborný poradní orgán MŠMT. Rada žádá o vysvětlení, jakým způsobem bude ustaven a zda bude národní či mezinárodní.

Rada dále žádá u textu třetího odstavce o vysvětlení, zda oponenti budou ze zahraničí, protože jinou cestou nelze zajistit, aby neexistovala podjatost resp. konflikt zájmů.

13. Připomínka

Ke kapitole 14. Kritéria splnění cílů programu

V tabulce c1) návrh kvantitativních ukazatelů efektivity, třetí řádek „minimální produkce výsledků VaVal v 1. Q a vyšší kvalitě (dle WoS nebo Scopus)“ Rada uvádí, že bibliometrická kritéria nejsou v mnoha společenských vědách relevantních pro podporovaný výzkum vhodným kritériem kvality. Nebo minimálně ne jediným vhodným kritériem kvality.

XII. Závěr

Rada

1. žádá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o:
 - a) zohlednění konečného stanoviska/vyjádření Ministerstva financí v rámci schváleného návrhu rozpočtu, zejména zda bude Program EXCELES možné financovat z účelové podpory dle § 4 odst. 1 písm. b) zákona o podpoře VaVal, a administrovat proces jeho realizace jako program účelové podpory definovaný v § 2 odst. 2 písm. g) zákona o podpoře VaVal,
 - b) předložení návrhu Programu EXCELES po vypořádání připomínek z mezirezortního připomínkového řízení předsednictvu Rady,
2. navrhuje vládě po vypořádání připomínek materiál schválit.

V Praze dne 25. června 2021